

Stormakterna och Internationellt samarbete.

Folk och Fred 2021-01-11: Michel Nocetti, Nej till Nato och Anders Romelsjö, Folket i Bild Kulturfront och Sveriges Fredsråd

Inledning, Anders Romelsjö: Jag inleder med en kort beskrivning av hur vi ser på läget i världen för att sedan diskutera samarbete främst i FN och andra stora internationella organisationer. Avslutningsvis reser vi frågan om Bidens presidentskap kommer att innebära någon ändring. Det är nog uppenbart för alla att det internationella samarbete har försämrats mellan stormakterna, till vilka jag nu räknar USA och allierade å ena sidan och Kina & Ryssland och deras allierade å den andra. Vi ser en ändrad maktbalans i världen med försvagad ställning för den sedan länge helt dominerande stormakten USA på olika områden. Kina är sedan några år världens största ekonomi räknad efter köpkraft, och beräknas gå om USA i absoluta tal om ungefär 7 år enligt en rapport förra månaden av Centre for Economics and Business Research. Militärt kan Kina och Ryssland mäta sig med USA, och är redan nu före USA på vissa områden enligt en del militäranalytikers bedömningar. Vi är på väg från en USA-dominera unipolär värld till en bipolär värld med Kina & Ryssland i andra polen. Men USA:s starka ställning inom Nato består liksom dollarns starka ställning inom ekonomin trots initiativ av Kina och Ryssland att lansera alternativa betalningssystem. Och då det gäller information och desinformation med genomslagskraft främst i Väst är USA helt dominerande, och mycket skickliga.

=====

Michel Nocetti: Väl medveten om att FN:s förbud mot kärnvapen ska behandlas i ett föredrag litet senare vill jag ändå nämna att till bilden hör att USA ensidigt sagt upp INF-avtalet för medeldistans-robotar trots protester från Ryssland som hade att följa efter. Förra USA-presidenten Bush sade upp avtalet om strategiska långdistansmissiler, ABM-avtalet om begränsning av antalet kärnvapen, redan 2002. Det finns stor risk att START-avtalet om begränsning av antalet kärnvapen inte förnyas då det löper ut 5 februari. President Trump har kritiserat START-avtalet som Ryssland vill förlänga i 5 år.

Sedan minst ett tiotal år pågår en kraftig modernisering av kärnvapen av USA, och säkert sker en liknande utveckling i Kina och Ryssland. Beslut om användning av kärnvapen har flyttats ned i den militära hierarkin enligt USA:s nya säkerhetspolitiska doktrin "Nuclear Posture Review" (NPR). dod.defense.gov/News/SpecialReports/2018NuclearPostureReview.aspx

Förutom att dra USA ur kärnvapenavtal har president Trump dragit USA ur, eller meddelat att USA tänker dra sig ur flera andra avtal. Dessa omfattar Klimatavtalet i Paris, Partnerskapet för Stillaohavsområdet samt "Open skies"-avtalet mellan 35 länder och som reglerar hur obebäpnade observationsflygningar får göras över varandras länder. www.globalpolitics.se/usa-okar-krigsrisken-annu-en-gang-overger-ensidigt-open-skies/ Ditt hör flera FN-anknutna avtal som JCPOA, kärnvapenavtalet med Iran. Ditt hör också avtal med Unesco, med FN:s råd för mänskliga rättigheter och med WHO.

=====

Anders Romelsjö: Den tidigare talaren Lars Drake och jag kunde till FN-dagen 24 oktober publicera en liten artikel "Överge inte FN – trots alla misslyckanden" i några tidningar. Där skrev vi "FN har genomgått flera kriser och har flera gånger misslyckats med att hindra konflikter och krig. Dessa misslyckanden får inte leda till att vi överger FN. Det finns idag ingen annan internationell organisation med samma kapacitet för dialog mellan världens länder."

I september förra året hölls viktiga tal vid FN:s generalförsamling av presidenterna Trump, Xinjiping och Putin. Deras tal visar på skillnader i synen på FN och världspolitik.

President Trumps tal 22/9 fokuserade på ett angrepp på Kina ”Vi har utkämpat en hård kamp mot den osynliga fienden – Kina-viruset – som har kostat otaliga liv i 188 länder som är ansvarig för att ha släppt lös denna pest i världen. Världshälsoorganisationen praktiskt taget kontrolleras av Kina. Vi stod upp mot decennier av Kinas missbruk av våra handelsförbindelser. Han menade att ingen stat är i närheten av USA:s militära styrka. (<https://www.globalpolitics.se/president-trumps-tal-till-fn-s-generalforsamling-22-september/>)

Som en kommentar till talet vill jag hävda att Trump troligen överdriver USA:s militära styrka. Vissa militäranalytiker menar att USA kan förlora ett krig mot Ryssland, fast USA:s militärutgifter är drygt 10 gånger större, eller åtminstone mot Ryssland och Kina i allians.

Kinas president Xinjiping riktade i sitt tal samma dag som Trump, 22/9, ingen kritik mot USA eller någon annan stat. Han sa att man bör upprätthålla det multilaterala handelssystemet med Världshandelsorganisationen som hörnsten och förklarade att Kina stödjer Parisavtalet.

För att stödja FN i internationella frågor tillkännagav Xinjiping olika stödsatser www.globalpolitics.se/tal-av-president-xi-jinping-i-fns-generalforsamling-22-september/

I sitt tal uttryckte inte heller Rysslands president Vladimir Putin någon kritik mot USA eller någon annan stat. Den prioriterade frågan för Putin var förlängning av START-avtalet som alltså löper ut 5 februari.

Han sa att Ryssland sedan förra året iakttagit ett moratorium för utplacering av medel- och kortdistansmissiler, och beklagade att han inte fått någon reaktion från USA att göra detsamma. Putin sa att Ryssland tar initiativ till ett bindande avtal med av alla ledande rymdmakter. Ryssland föreslog också ett toppmöte mellan de ”fem stora” länderna. Avslutningsvis betonade Putin att det är nödvändigt att förlita sig på i FN-stadgan.

Var och en må fundera över samband mellan dessa ord och praktisk politik.

=====

Michel Nocetti: Inom ekonomi- och handelsområdet har USA på olika sätt utvecklat en protektionistisk politik och har tyvärr utmärkt sig genom sanktioner mot stater som ej accepterar USA:s utrikespolitik och mot stora konkurrerande företag typ Huawei. USA har sedan decennier till stor del fört sin ekonomiska politik via Världsbanken och IMF, ibland i nära samarbete med USA:s finansdepartement. Förvisso har en del stater fått hjälp, men efter krav på privatiseringar, minskning av skatt och social välfärd, vilket ofta visat sig gynna USA och dess allierade.

Kina ses nu som en förkämpe för frihandel enligt artiklar i Financial Times och DN. År 2006 initierade Kina BRICS, en ekonomisk union som omfattar Brasilien, Ryssland, Indien, (China/Kina) och Sydafrika, med totalt drygt 3 miljarder människor, och med ungefär 1/3 av köpkraftsjusterad BNP i världen.

Kinas flaggskepp ”Belt and Road Initiative” BRI, kallat ”Den Nya Sidenvägen”, tillkännagavs för sex år sedan och är världens hittills största ekonomiska samarbetsprojekt med infrastrukturutveckling och investeringar i samarbete med 152 länder, och internationella organisationer. 2018 anslöts Sverige till BRI via Railgate Sweden vilket innebär halverad tid vid godstransport från norra Sverige till Kina.

Kina ger här lån med ränta, men ställer inte krav på privatiseringar etc. Kina har anklagats för att skapa lånefallor av USA, men exempel på detta är knapphändiga, än så länge i alla fall.. År 2017 var utvecklingslån från China Development Bank drygt fem gånger större än lån från

Världsbanken.

Ska BRI komma många andra länder till godo, eller blir det som Världsbanken och IMF ett redskap för imperialistisk stormaktspolitik? Tiden får utvisa detta.

=====

Anders Romelsjö: USA har bildat Quad-gruppen tillsammans med Australien, Indien och Japan som ett konkurrerande alternativ till BRI. Indien är med i både BRICS och i Quad, men inte i BRI, och har under senare tid lutat mer åt USA än mot Kina.

Vidare, i november 2020 bildades Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) världens största frihandelsavtal av Kina, Japan, Sydkorea, Indien, Australien och Nya Zeeland samt de tio medlemsländerna i ASEAN med möjlighet för Indien att ansluta sig.

www.globalpolitics.se/kina-co-bygger-varldens-storsta-frihandelsomrade-medan-usa-for-handelskrig-och-lanserar-en-liten-bla-punkt/

EU har i konflikter mellan USA och Ryssland/Kina som regel aktivt slutit upp på USA:s sida, men fronderar nu tydligt i några viktiga frågor som BRI, ett nytt handelsavtal med mera.

Dagens Industri skriver att EU och Kina efter nästan sju år i slutet av december skrivit på ett handelsavtal, ("the Comprehensive Agreement on Investments (CAI)") som kommer föra de båda blocken betydligt närmare varandra gällande investeringar och affärssamarbeten.

www.di.se/nyheter/eu-kinaavtal-en-kaftsmall-mot-bidens-ambition/

EU trotsade därmed Bidens begäran om att skjuta upp avtalet i väntan på "samråd" med USA. "Avtalet är en geopolitisk seger för Peking skrev en analyschef medan en annan menade att detta var en "käftsmäll för Biden. Vidare kommer Huawei troligen inte att förbjudas i Tyskland och Frankrike ska införa en digital skatt på amerikanska teknikföretag.

Och Kina har redan gått in med stora investeringar särskilt i södra och östra Europa.

www.nyhetsbanken.se/2021/01/forsta-bakslaget-for-biden-europa.html#more

=====

Michel Nocetti: Slutligen på det militära området finns på USA-sidan främst Atlantpakten Nato bildat 1949, med uppgift att hålla tillbaka eventuell expansion från Sovjetunionen. Efter Sovjets upplösning har inte Nato lagts ned utan utvecklats från en geografiskt begränsad försvarsallians till en offensiv krigsallians. (Sex krigshändelser som belyser Natos natur. I Nej till Nato: Stoppa krigsövningen – stoppa Aurora). Nato har dessutom kraftigt ökat antalet medlemmar, bland annat med flera tidigare delrepubliker i Sovjetunionen, tvärtemot givna löften. Nato har kärnvapenbaser i Europa nära Ryssland och har en historia av brott mot den europeiska säkerhetsordningen genom bombningar i forna Jugoslavien på 1990-talet, genom sitt stöd till statskupp mot folkvald president i Ukraina 2014, samt överträdelser av FN-stadga i Libyen, Irak och Afghanistan.

Jag vill säga något om mindre kända "Shanghai Cooperation Organisation" (SCO), bildat 2001, som är den enda större militära internationella organisation, där varken USA eller någon av dess allierade är medlemmar.

SCO omfattar de fyra kärnvapenmakterna Kina, Ryssland, Indien och Pakistan samt 5 andra f.d. Sovjetrepubliker. Vidare finns sex "dialog-stater", däribland Turkiet samt som observatörer bl.a. Iran och ASEAN. SCO täcker över 60 procent av den eurasiska landmassan med nästan hälften av världens befolkning. SCO som främst är en organisation för utvecklingssamarbete, saknar Nato:s bestämmelser om ömsesidig hjälp enligt artikel 5._

I centrum för SCO är den militära-strategiska relationen mellan Kina och Ryssland som blivit en slags militära allierade. Nyligen hade de en stor militärövning där även bombplan deltog.
www.youtube.com/watch?v=UqFV1jWQxWQ

USA:s politik har bidragit till att pressa Kina och Ryssland till allt närmare samarbete, vilket båda staterna tycks gilla.

Vissa skribenter spekulerar i att USA vill locka Ryssland att "byta sida". Inte omöjligt, men inga tecken finns på detta. www.svd.se/en-geopolitisk-vindkantring-i-washington

=====

AndersRomelsjö: Kommer detta att ändras då Biden blir president?

Vi har nämnt ekonomiska EU-beslut som Biden inte kommer att gilla.

Biden kanske mildrar Trumps stenhårda Kuba-politik. Det uppges att han vill lyfta sanktioner och ha ett avtal med Iran, som sannolikt skulle bli hårdare än JCPOA. Men Bidens utrikes-politik ändå kan bli mer hård för än Trumps.

Biden var en militärhök långt innan han blev vicepresident 2009-17 hos Obama, och ingenting tyder på att han ändrat sig.

Biden var tidigt förespråkare för utvidgningen av Nato. Stödde USA:s ingripande på Balkan, invasionen av Afghanistan 2001, röstade för kriget mot Irak 2003 och stödde Nato:s intervention i Libyen.

Han vill ha fortsatt amerikansk militär närvaro i Syrien i strid med internationell rätt och vill hindra att landet byggs upp, enligt ansvarig ambassadör. Innebär risk för konflikt med Ryssland.

Under presidentvalskampanjen anklagade Biden Trump för att "ha lurats" av Kinas president Xi Jinping, som han kallade "thug" eller "bandit".

Biden kallade under valkampanjen Trump för "Putins valp", och menar att Trump var för mjuk mot Ryssland. Han ser Kina och Ryssland som aggressiva konkurrenter enligt Washington Post 29 december www.washingtonpost.com/opinions/2020/12/29/biden-sounds-like-he-has-made-choice-china/

Vi bör vänta oss en tuffare politik från Bidens sida mot Kina och Ryssland. Hans val av hökar till utrikes- och försvarsminister samt i deras administration ger vägledning.

Dock har både Rysslands och Kinas presidenter uttryckt förhoppning om samarbete.

www.svt.se/nyheter/utrikes/kinas-president-xi-jinping-gratulerar-joe-biden

Man bör tänka på att Bidens höga ålder med risk för sämre hälsa kan medföra ökat inflytande från den djupa staten och dess hökar.

Sammanfattningsvis finns inget som tyder på förbättring av de dåliga relationerna mellan USA och Kina & Ryssland under Bidens administration. Risken för stora och små konflikter har tyvärr inte minskat.

Utvecklingen visar alltså att vi är på god väg från en unipolär värld dominerad av USA till en bipolär värld med å ena sida USA och allierade och å andra Kina och Ryssland med sina allierade. Vi ser hur de två polerna bygger upp och satsar på egna organisationer för samarbete, i stället för samarbete i globala gemensamma organisationer. Det är uppenbarligen främst USA som är avvisande.

=====

(RED. ANM.: Länkar i dokumentet går till externa webbplatser.)